Asten, 9 november 2021

Voorzitter, leden van de Raad, college, kijkers en luisteraars van SIRIS e.a.

Samen op weg met nieuw perspectief

Voor ons ligt de laatste begroting van deze raadsperiode.
Was er tijdens de beschouwing van de Voorjaarsnota vooral een situatie van vasthouden wat we hadden, nu kunnen we stellen dat er wel een nieuw perspectief is en dat er op het einde van deze raadsperiode eindelijk licht is aan de financiële horizon.

Ik wil u kort mee terug nemen, maar vooral vooruit kijken. Wat wordt ons perspectief de komende jaren en hoe ziet Samen voor Asten de invulling van de diverse programmaonderdelen van deze begroting.
Als we terug kijken op deze afgelopen 4 jaren, dan kunnen we stellen dat het bewogen jaren zijn geweest en niet alleen financieel.
Als raad hebben we voor grote opgaven gestaan en hebben we soms ook moeilijke besluiten moeten nemen.
Corona maakte het er ook niet makkelijker op, maar ondanks dat hebben wij het grootste deel van onze ambities en doelen uit het “coalitieakkoord” 2018 – 2022 kunnen realiseren.
De Rijksbegroting 2022 staat minder nadrukkelijk in het teken van de coronacrisis dan de Rijksbegroting 2021.

De coronacompensatie die gemeenten tot nu toe hebben gekregen was reëel.
Maar we zullen de ontwikkelingen in de komende periode goed moeten blijven volgen om ervoor te zorgen dat er maatschappelijk en economisch zo min mogelijk schade ten gevolge van corona gaat ontstaan.
Het kabinet lijkt voor het eerst de zorgen van de gemeenten gehoord te hebben en daarop te willen handelen. Zo wordt in 2022 de opschalingskorting bevroren en dit levert alle gemeenten in 2022 samen 270 miljoen euro op.
Voor Asten is dit een is een goede ontwikkeling, maar deze korting moet definitief van tafel.
Wanneer deze opschalingskorting volledig wordt geschrapt dan gaat dit een structureel voordeel opleveren van € 789.000 in 2025,
Voor de tekorten Jeugd gaat er eenmalig 1.6 miljard naar de gemeenten in 2022 en voor Asten betekent dit dat we € 860.000 extra ontvangen, waarvan we nu 75 % mogen meenemen in de begroting. Daarnaast ontvangen gemeenten 72.5 miljoen euro voor de energietransitie en klimaatakkoorden van de gemeenten.
Maar nog steeds laat dit onverlet dat het nieuwe kabinet, wat er toch echt ooit zal komen, nog goede afspraken moet maken over een oplossing van de structurele financiële problemen van gemeenten.
Omdat dit demissionaire kabinet zich daar niet aan wil branden, zijn wij als gemeente nog niet uit de brand.

Voorzitter, terug naar Asten en terug naar het nieuwe perspectief.
Dit jaar wordt er een sluitende meerjarenbegroting aangeboden die een verantwoorde en een positieve uitkomst laat zien.
Hoewel het Rijk nog een definitief besluit moet nemen zijn wij optimistisch over de herijking van het gemeentefonds, de effecten van het woonplaatsbeginsel jeugd, de extra rijksmiddelen jeugd en de mogelijke extra middelen van het klimaatakkoord.
Een sluitende meerjaren begroting is een mooi resultaat, waar we met z’n allen trots op kunnen zijn

En dit is mede bereikt zoals het zo mooi verwoord staat bij de inleiding van deze begroting, door vasthoudendheid en de gekozen weg van realisme en dat na 8 bezuinigingen in de afgelopen jaren.

Het is goed om hier ook stil te staan bij ieders rol en als fractie hebben wij uiteraard ook zelf teruggekeken.
Als we er onze algemene beschouwingen van de afgelopen jaren er op naslaan, dan stellen wij vast dat wij altijd aan lange termijn denken hebben gedaan en ons niet hebben laten leiden door een waan of paniek van de dag. Regeren is vooruit zien en daar hoort uiteraard visie bij.
Meerdere malen heeft de fractie van Samen voor Asten uitgesproken dat we moesten koesteren wat we hadden en niets kapot moesten maken wat later niet meer te herstellen was.
Daarnaast heeft onze fractie ook vaker gezegd er van overtuigd te zijn dat het Rijk over de brug zou komen en dat we om die reden niet verder moesten bezuinigen.
Kortom het glas was bij ons altijd half vol en dat is het overigens nog steeds.
Wij kijken vooruit en onze voorspelling is uitgekomen.
Ook in het sociaal domein hadden wij een lange termijn visie en wij zijn verheugd dat ook dit is uitgekomen. Daar kom ik later in dit betoog bij programma 2 op terug.

Voorzitter, dan nu naar de vier programma's in deze begroting;

1. Bestuur en veiligheid
Als we kijken naar de overkoepelende thema's zoals de uitvoering van de concrete thema's n.a.v. de Quick scan lokale democratie/thema avonden rondom Vitale democratie, dan onderschrijven wij die.
Als het gaat om vitale democratie, is het doel om te komen tot een cultuuromslag met ruimte voor ontwikkeling. Hieraan zijn concrete thema's verbonden en hebben wij een start gemaakt met thema-avonden georganiseerd door raadsleden in samenwerking met de griffier en ander medewerkers van de gemeente. Hier zien we de veranderende rol van raadsleden ook terug. Wij moeten als raad zaken los laten en ruimte geven aan onze inwoners om zelf initiatieven te nemen.
Doel is om te komen tot een cultuuromslag met ruimte voor ontwikkeling.
De rol van de raad wordt dan anders en dat betekent dat we zaken los moeten durven laten en ruimte moeten geven om zaken te ontwikkelen.
Het proces wat we samen lopen bij het gemeenschapshuis is hiervan een goed voorbeeld.
Hierover in een laat stadium vragen stellen vinden wij minder passen bij de rol die hierboven beschreven staat.

Voorzitter, bij dit programma vraagt onze fractie ook aandacht voor het regioprobleem waarbij vacatures niet of pas na langere tijd worden ingevuld en goed gekwalificeerd personeel moeilijk te vinden is. De bedrijfsvoering kan dan in het geding komen.
Gelukkig speelt dit nu niet, maar ook hier moeten we een aantrekkelijke gemeente blijven waar je graag wil werken en dat vergt continue investering.
Samenwerking in de Peel hierbij, vinden wij een goede oplossing zoals we dit bij ICT ook doen.
Wat is de visie van het college?

De afronding overgang automatisering naar ICT-Noord en Midden-Limburg en het borgen van de nieuwe werkwijze binnen onze eigen organisatie staat gepland voor 2022. Een belangrijk operatie die wij volledig steunen.
Hier vragen wij ook aandacht voor de beveiligen van onze bedrijfsprocessen.
De VNG roept gemeenten op alert te zijn op gijzelsoftware, zoals Senzer onlangs is overkomen.
Het is een kwestie van tijd dat een grotere groep gemeenten tegelijkertijd wordt aangevallen schreef de voorzitter van de VNG Jan van Zanen onlangs.
In een brief aan alle burgemeesters vraagt hij permanente en bestuurlijke aandacht voor de gemeentelijke informatiehuishouding.
Geadviseerd wordt ondermeer om de hard en software up to date te houden en te zorgen voor back-ups. En ook zou er getest moeten worden met crisisplannen.
Hoe kijkt het college hier tegen aan?

Leefbaarheid, handhaving en veiligheid
Veilig voelen, wonen, ondernemen en ruimte voor recreatie zijn voor ons belangrijke uitgangspunten.
De maatschappij verandert en niet altijd in positieve zin, waardoor dit onderwerp steeds meer aandacht zal gaan opeisen.

Samen voor Asten vindt dat we moeten blijven investeren in zichtbare veiligheid in onze woonwijken samen met onze inwoners en neem hun signalen serieus. De whatsapp groepen moeten verder gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Het moet bekend zijn waar onze inwoners bij calamiteiten terecht kunnen en wij zien hier een belangrijke rol voor de wijkagenten.

2. Sociaal domein
Zoals eerder genoemd zijn we nu gekomen in een fase waarin er sprake is van grip op en beheersing van het sociale domein.
Meer grip leidt niet altijd tot minder kosten voor onze gemeenten.
Tijdens de onlangs gehouden thema avond voor de raad over het sociale domein werd voor de aanwezigen duidelijk wat we lokaal kunnen beïnvloeden en wat niet.
Een voorbeeld hiervan is de flinke afname van de geïndiceerde zorg die door de huisarts werd aangevraagd.
Hier zijn afspraken over gemaakt en we zien nu dat deze hulpvragen steeds meer dan voorheen terecht komen bij het sociaal team. Hierdoor wordt er breder ingestoken en kan dure hulp vaak vermeden worden.
Een belangrijk gedeelte van de overschrijding was terug te voeren op de onrechtvaardige verdeling van het verdeelmodel in dit domein. Verdeling van de koek zal voor de bekostiging van dit domein, zoals ook de VNG bespleit groter en meteen evenwichtiger moeten worden.
Asten lijkt hiervan de positieve vruchten van te gaan plukken, niet in de laatste plaats dat de door ons verfoeide verdeelsleutel medicijngebruik na jarenlange lobby eindelijk is verdwenen.
Daarnaast doen de aangekondigde extra rijksmiddelen jeugd, die beschikbaar komen, recht aan onze situatie.
Het is geen extra geld, maar geld wat jarenlang te weinig is toegekend. Dit is door de AEF onderzocht en inmiddels ook door het Rijk onderkend en nu is het wachten op de structurele toekenning. Hoewel extra zou doen vermoeden dat dit geld vrij te besteden is, wat niet het geval is. Dit geld is broodnodig, We hebben niet voor niets jarenlang bijgeplust uit de algemene reserves en dit geld is nodig om de uitgaven te dekken en om verder te investeren in preventie.

Hoewel we, op het steunpunt mantelzorg na, geen voorzieningen hebben hoeven te sluiten hadden we als de rekeningen waren betaald niets over om te investeren in preventie.
Terwijl van preventie juist is gebleken dat die leidt tot minder betaalde zorg. Kortom ondersteuning zo licht mogelijk, zo dichtbij mogelijk en zo kort mogelijk. En dit begint bij een maximale inzet van de nuldelijn.
Nu is het dan ook de tijd om die investeringen wel weer te gaan doen, ons sociaal team te versterken, mantelzorg beter te ondersteunen en nog intensiever samen te werken met het hele sociale veld.
Samen voor Asten zal hiervoor aandacht vragen bij de vaststelling van het beleidsplan sociaal domein volgende maand, waarbij het onderzoek wat is gehouden onder de mantelzorgers voor ons mede bepalend is.
Hoewel er nu extra middelen beschikbaar zijn, denken we dat er nog steeds financiële risico's aanwezig zijn. Ziet het college ook reële risico’s en zo ja welke zijn dat dan?

Onze fractie heeft zich recent kritisch uitgelaten over de gang van zaken m.b.t. het groot burgerinitiatief Vorstermansplein en hier staan we nog steeds achter.
Wij vinden dat er ook in Heusden net zoals bij de centrumvisie en de gebiedsvisie Ommel 1000+ een dorpsvisie Heusden moet worden ontwikkeld. Dit doet recht aan de ontwikkelingen en vraagstukken die daar leven.
Wij dienen hiervoor een motie in.

3. Ruimtelijke domein en duurzaamheid
De visie die wordt beschreven onder dit domein onderschrijven wij.
Ook hier moet Asten een aantrekkelijke gemeente zijn om te wonen en te ondernemen.
Vergeleken met menige ander gemeente liggen we op een aardige koers m.b.t. de transitie Omgevingswet die in juli 2022 wordt ingevoerd.
Desondanks maken wij ons zorgen over de opgaven die op ons af komen in relatie tot de personele capaciteit die dit moet uitvoeren.

Transformatie van het buitengebied.
Provinciale, landelijke én Europese wet en regelgeving betreffende natuur, milieu en de agrarische sector zijn sterk in beweging.

De provinciale deadline van aanpassing stallen in 2024 komt snel dichterbij en er komen veel nieuwe landelijke regels en regelingen omtrent stikstof, bodem en water.
Dit is een ingrijpende maatregel voor de agrariërs in onze gemeente. Wat hiervan de gevolgen zijn weten we niet, maar het is wel belangrijk hierover in contact te blijven met die ondernemers die het aangaat. Hier liggen kansen om de biodiversiteit te stimuleren, maar ook bedreigingen omdat er veel stallen leeg komen te staan.
Daarnaast kennen we de onlangs sterk oplopende kosten van energie die m.n. voor de glastuinbouw grote gevolgen heeft.
Kortom het zijn turbulente tijden en de verwachting is dat er de komende jaren veel extra opgaven op ons af zullen komen. Opgaven op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, maar ook moeten de nieuwe regels en regelingen lokaal worden doorgevoerd en gehandhaafd.
Onze vraag aan het college is, hoe schat het college dit in?
Zijn de huidige middelen voldoende en is de grootte van het personeelsbestand zodanig dat we op eventuele extra opgaven adequaat kunnen blijven reageren?
Samen met veel Astenaren maakt samen voor Asten zich zorgen over ons leefklimaat. Wij willen maximaal inzetten op duurzaamheid.
Daarnaast hebben we nog een vraag aan het college m.b.t. klimaatbestendig en energieneutraal Asten.
Hoe verhoudt het beschikbare budget zich t.o.v. datgene wat we tot nu toe hebben gedaan?
Wij hechten aan een gezond leefklimaat en wij willen hierin ambitieus zijn.

Voorzitter, dan de woningbouw.
Asten heeft gekozen voor een versnelling van de woningbouw.
Samen voor Asten vindt dit gezien de huidige spanning op de woningmarkt een goede keuze.
Maar, niet alleen roepen “bouwen, bouwen, bouwen”, er moet ook aandacht zijn voor variëteit en kwaliteit! Starters, eenpersoonshuishoudens, senioren en mensen met flexibele woonwensen vormen een steeds groter deel van de woningzoekenden. En daar passen andere woonvormen bij.
Onlangs hebben wij in deze raad een motie hierover ingediend, die unaniem gesteund werd, waarbij we aandrongen om alternatieve woonvormen te betrekken bij de versnellingsagenda.
Wij vinden dat we ons woningaanbod bij de tijd moeten houden en daarvoor hebben we nieuwe ideeën nodig. Tegen onze inwoners zeggen we dan; denk mee en doe mee!

4. Economie en financiën
Uiteraard onderschrijven wij dat we financieel gezond willen blijven en blijven wij kritisch moeten kijken naar onze inkomsten en uitgaven.
De eerder gemaakt opmerkingen over de herijking van het gemeentefonds en de gevolgen voor onze gemeente zijn hier uiteraard van toepassing.
Voorzitter, wij hadden een motie klaarliggen waarin wij opriepen om de OZB verhoging voor 2023 te laten vervallen, maar we hebben besloten om deze motie niet in te dienen.
Zoal gezegd is dit de laatste begroting waarover deze raad gaat.
Regeren over je graf moet je in principe niet doen, maar van de ander kant heeft deze raad 4 jaar een grote rol gespeeld bij het tot stand komen van de meerjarenbegrotingen en om die reden heeft zij dus zeker recht van spreken.
Ook onze fractie heeft in het verleden ingestemd met de jaarlijkse verhoging van de OZB verhoging met reden dat wij onze hoge voorzieningniveau in stand wilden houden.
Maar we hebben ook gezegd dat we lastenverlichting wilden voor onze inwoners wanneer de door ons verwachtte positieve herijking van het gemeentefonds een feit zou zijn.
De verwachting is dat we daar begin 2023 pas zicht op hebben.
Voor het begrotingsjaar 2023 zitten er 2 verhogingen OZB in de begroting
5% op basis van de Voorjaarsnota 2019 en 5% op basis van het dekkingsplan, met een totaal van € 423.000.
Samen voor Asten is van mening dat inwoners van Asten al jaren geconfronteerd zijn met lastenverhoging bovenop de jaarlijkse indexering en wij vinden dat we iets terug moeten doen als de financiële situatie dit toelaat.
Naast de reactie van het college, horen wij ook graag de reactie van de andere fracties hierover.

Regionaal wordt ingezet middels het meerjarenprogramma Land van de Peel, waarin de zes Peelgemeenten zich presenteren als één sterke aantrekkelijke regio voor vrijetijdsbesteding en cultuur en dit juichen wij toe. Wij zien hier ook kansen voor het museum Klok en Peel.

Samenvattend vindt onze fractie dat:

- We de ontwikkelingen m.b.t. de rijksmiddelen goed hebben ingeschat.
- Aandacht moet zijn voor goed werknemerschap en samenwerking in de Peel op het gebied van personeelswerving en expertise.
- Hoge prioriteit moet worden gegeven aan de beveiliging van onze bedrijfsprocessen.
- M.b.t. het sociaal domein geïnvesteerd moet worden aan de voorkant, dus op preventie en dat dit leidt tot lagere kosten.
- De extra Rijksmiddelen jeugd die we ontvangen hiervoor ook ingezet moeten worden. M.a.w. de pleister plakken op de wond die je nu hebt en niet op het litteken van de oude wond.
- Er aandacht moet zijn voor de personele inzet bij het ruimtelijke domein, zodat zij de extra taken die op ons af komen goed kunnen uitvoeren.
- Maximaal moet worden ingezet op de duurzaamheidsagenda.
- Bij de woningbouwagenda aandacht is voor diversiteit aan woningzoekenden, kwaliteit en alternatieve woonvormen.
- De hoogte van de OZB in 2023 bezien moeten worden, afgezet naar de rijksmiddelen die dan definitief zijn toegekend.
- Er in navolging van de centrumvisie en de gebiedsvisie Ommel 1000+ ook in Heusden een dorpsvisie moet worden ontwikkeld en dienen hiervoor een motie in.

Wij spreken onze dank uit naar iedereen die betrokken is bij het tot stand komen van deze begroting en gaan over tot de orde van de dag

Fractie Samen voor Asten:

Ellen Berkers-Coolen
Ivonne Berkers
Maarten van den Boomen
Antoon Driessen
Tiny van den Eijnden
Gijs de Jong
Math Vankan
Remco Wever